

научных представлений у дошкольников / И. А. Поташко // Дошкольная педагогика. – 2006. – №7. – С. 18-22.

7. Ткаченко Т. А. Использование схем в составлении описательных рассказов / Т. А. Ткаченко // Дошкольное воспитание. – 1990. – №10. – С. 16-21.

УДК 376.1-058

**А. М. Рожкова**

магістрант спеціальності

Спеціальна освіта

(Логопедія. Спеціальна психологія)

**К. О. Зелінська-Любченко**

кандидат педагогічних наук,

старший викладач

Сумський державний педагогічний  
університет імені А. С. Макаренка

## ОБРАЗОТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ ІЗ ЗНМ

У статті розглядається необхідність вивчення особливостей образотворчої діяльності дошкільників із загальним недорозвиненням мовлення. Висвітлено особливості естетичного розвитку засобами образотворчої діяльності, яка впливає на розвиток особистості дошкільника із ЗНМ.

В статье рассматривается необходимость изучения особенностей изобразительной деятельности дошкольников с общим недоразвитием речи. Освещены особенности эстетического развития средствами изобразительной деятельности, которая влияет на развитие личности дошкольника с ОНР.

The article discusses the need to study the features of the visual activity of preschoolers with a general underdevelopment of speech. The features of aesthetic development are highlighted by means of graphic activity, which affects the development of the personality of a preschooler with a general underdevelopment of speech.

**Ключові слова:** образотворча діяльність; естетичне виховання; дошкільники із загальним недорозвиненням мовлення; мистецтво.

**Ключевые слова:** изобразительная деятельность; эстетическое воспитание дошкольников с общим недоразвитием речи; искусство.

**Keywords:** graphic activity; aesthetic education of preschoolers with general speech underdevelopment; art.

**Постановка проблеми.** Мистецтво, будучи своєрідною формою естетичного пізнання дійсності та відображення її в художніх образах, дозволяє дошкільнику із загальним недорозвиненням мовлення відчувати світ у всьому його багатстві та через художні види діяльності навчитися його перетворювати.

Види образотворчої діяльності дошкільника дуже різноманітні, а особливе місце серед них належить малюванню. Так, ще Е. Сеген звернув увагу на доступність для більшості дітей дошкільного віку занять елементарним малюванням і на те, що ці заняття їх розвивають у багатьох відношеннях.

Система виховання та навчання, розроблена Ж. Демор, включала ручну працю і образотворче мистецтво в число важливих і обов'язкових занять, ефективних в корекційному відношенні.

На сьогодні досить актуальною є проблема розвитку естетичного виховання у дітей старшого дошкільного віку із ЗНМ, що й зумовило пошук розв'язання зазначеного питання у науковій літературі.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Представники зарубіжної спеціальної педагогіки минулого Е. Сеген, Ж. Демор, О. Декролі, а також вітчизняні психіатри А. Граборов, В. Кащенко вказували на важливу роль мистецтва у вихованні та навчанні дітей з обмеженими можливостями здоров'я. На позитивний вплив мистецтва, розвиток дитини з порушеннями розвитку підкреслював і Л. Виготський, відзначаючи особливу роль художньої діяльності як в розвитку психічних функцій, так і в активізації творчих проявів дітей в різних видах мистецтва. В. Сухомлинський, Б. Неменський, А. Макаренко, Д. Кабалевський, К. Ушинський стверджують, що для формування особистості та естетичної культури особливо важливий період старшого дошкільного віку. Почуття краси природи, оточуючих людей, речей створює в дитини особливі емоційно-психічні стани, збуджує безпосередній інтерес до життя, загострює допитливість, розвиває мислення, пам'ять, волю та інші психічні процеси.

**Мета статті** – теоретично обґрунтувати можливості розвитку естетичного виховання засобами образотворчої діяльності в дітей старшого дошкільного віку із ЗНМ.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** У сучасному світі існує величезна різноманітність видів мистецтва. Особливість кожного виду мистецтва в тому, що вони особливим чином впливають на людину своїми особливими художніми засобами: словом, звуком, рухом, барвами та різними природними матеріалами [4, с. 23].

Практично всі види мистецтва та й мистецтво взагалі звернене до кожної особистості. Це говорить про те, що будь-яка людина може розуміти всі види мистецтва. З цього випливає, що педагог не повинен обмежувати виховання та розвиток дитини лише одним видом мистецтва. Тільки сукупність їх може забезпечити нормальне естетичне виховання.

Але це, звичайно, зовсім не значить, що людина має неодмінно відчувати однакову любов до всіх видів мистецтва. Ці положення відмінно відзначені в працях А. Бурова. Абсолютно всі види мистецтва повинні бути доступні людині, але вони можуть володіти неоднаковим значенням в її особистому житті. Виховання передбачає сприймання людиною всієї системи мистецтв і без впливу на неї. Тим самим естетичні смаки дитини формуватимуться більш-менш рівномірно [3, с. 73].

У нашому світі серед різних видів діяльності, образотворче мистецтво завдяки своїй доступності, наочності та конкретності, є найбільш наочним. Його слід вважати важливим фактором формування особистості, так як ця форма діяльності включає в себе багато компонентів психічних процесів. Академік В. Бехтерев писав про те, що «дитячий малюнок є об'єктивним проявом розвитку дитячої психіки» [1, с. 23].

Посилення ефективності естетичного виховання дошкільників, розширення їх культурного та інтелектуального кругозору – ось які завдання стоять як перед загальноосвітніми, так і

спеціальними закладами дошкільної освіти. Навчання дітей образотворчому мистецтву було визнано одним із важливих корекційних засобів. Зазначалося також, що образотворча діяльність є важливим фактором пізнання дитиною навколишнього світу.

Відповідно до поглядів Л. Виготського, О. Леонтьєва та інших видатних вітчизняних психологів, психіка людини найбільш активно змінюється, перебудовується в процесі діяльності.

Образотворче мистецтво як форма діяльності включає в себе багато компонентів психічних процесів і у зв'язку з цим його слід вважати важливим фактором формування особистості. Ще в ранньому дитинстві починається розвиток естетичної особистості. Для того щоб людина стала духовно багатою, необхідно зосередити особливу увагу на естетичному вихованні дітей молодшого шкільного віку.

Б. Лихачов пише: «Період дошкільного та молодшого шкільного дитинства є чи не найбільш вирішальним з точки зору естетичного виховання та формування морально-естетичного ставлення до життя» [5, с. 56].

Автор звертає увагу на те, що саме в цей віковий етап здійснюється найінтенсивніше формування поглядів на світ, які поступово перетворюються у властивості особистості. Справжні морально-естетичні якості особистості закладаються в ранньому дитинстві та зберігаються в більш-менш незмінному вигляді на все життя.

У процесі образотворчої діяльності поліпшуються емоційно-вольові якості дошкільників. Однією з головних задач навчання образотворчому мистецтву є естетичний розвиток дітей. Основою цього напряму виховання є формування здатності естетично сприймати навколишню дійсність і твори мистецтва.

У процесі образотворчої діяльності створюються сприятливі умови для розвитку естетичного сприймання й емоцій, які поступово переходять в естетичні почуття, сприяють формуванню естетичного ставлення до дійсності.

Для естетичного виховання дітей і

для розвитку їх образотворчих здібностей велике значення має знайомство з творами образотворчого мистецтва. Яскравість, виразність образів в картинках викликають естетичні переживання, допомагають глибше і повніше сприймати явища життя і знаходити образні вираження своїх вражень в малюнку.

Важлива значущість мистецтва в естетичному вихованні не вимагає сумніву, адже власне і є його суттю. Особливість мистецтва як засобу виховання полягає в тому, що в мистецтві сконцентрований творчий досвід людини, духовне багатство. Адже мистецтво, як один із найважливіших аспектів естетичного виховання в моральному розвитку особистості людини [3, с. 109].

Мистецтво виявляє глибокий і багатосторонній вплив на людину. Ми всі прекрасно розуміємо, що життєвий досвід дитини на різних стадіях її розвитку так обмежений, що дошкільникам важко виділяти із загальної маси власне естетичні явища [6, с. 89].

Завдання педагога – виховати у дитини здатність отримувати насолоду від мистецтва, сформувані естетичні потреби, інтереси, спробувати розвинути естетичний смак, а потім довести до ідеалу. Дати серйозні результати у розвитку та вихованні різних сторін особистості дошкільників із загальним недорозвиненням мовлення у процесі образотворчої діяльності можна при дотриманні належних психолого-педагогічних умов [2, с. 32]. Наприклад, використовувати раціональні методики й адекватні корекційні прийоми.

**Висновки та перспективи подальших розвідок.** Отже, естетичне виховання грає неабияку роль у процесі розвитку дошкільника із загальним недорозвиненням мовлення. Особливого значення у процесі естетичного розвитку дошкільника грає образотворче мистецтво. Перспективи подальших розвідок вбачаємо в розробці та експериментальній перевірці методики естетичного виховання старших дошкільників із ЗНМ засобами образотворчого мистецтва.

#### СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Буров А.И. *Современные исследования эстетического воспитания и художественного образования* / А. И. Буров – М. :

2. *Просвещение, 2009. – 291 с.*
2. *Грошенко И. А. Изобразительная деятельность в специальной (коррекционной) школе VIII вида: Учеб. Пособие для студ. высш. пед. учеб. Заведений / И. А. Грошенко – М. : Издательский центр «Академия», 2002. – 208 с.*
3. *Запорожец И. Д. Воспитание эмоций и чувств у дошкольника / И. Д. Запорожец – М. : Просвещение, 1985. – 186 с.*
4. *Ильинская И. П. Критерии оценки уровня сформированности эстетической культуры младшего школьника / И. П. Ильинская // Начальная школа – 2009. – № 1. – С. 20–25.*
5. *Лихачёв Б. Т. Теория эстетического воспитания дошкольников / Б. Т. Лихачёв – М. : Просвещение, 1985. – 175 с.*
6. *Неклопочина Е. В. Систематизация эстетического опыта младших школьников в процессе взаимодействия видов искусств / Е. В. Неклопочина // Искусство в школе. – 2008. – № 5. С. 65 – 69.*

УДК 376-056.264-053.2:398

**К. А. Серeda**

*магістрант спеціальності  
Спеціальна освіта  
(Логопедія. Спеціальна психологія)  
Науковий керівник –*

**К. О. Зелінська-Любченко**

*кандидат педагогічних наук,  
старший викладач кафедри логопедії  
Сумський державний педагогічний  
університет імені А. С. Макаренка*

## ВИКОРИСТАННЯ УСНОЇ НАРОДНОЇ ТВОРЧОСТІ У РОБОТІ З ДІТЬМИ ІЗ ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИНЕННЯМ МОВЛЕННЯ

*На основі аналізу наукових джерел у статті розглянуто використання усної народної творчості як одного із найкращих засобів впливу на розвиток мовлення в дошкільному віці.*

*На основе анализа научных источников в статье рассмотрено использование устного народного творчества как одного из лучших средств воздействия на развитие речи в дошкольном возрасте.*

*Based on the analysis of scientific sources, the article considers the use of oral folk art as one of the best means of influencing speech development in preschool age.*

**Ключові слова:** мовлення, фольклор, усна народна творчість, дошкільний вік.

**Ключевые слова:** речь, фольклор, устное народное творчество, дошкольный возраст.